

Posudek bakalářské práce Václava KRÍŽE

Die Stadt Winterberg und ihre Umgebung im Spiegel der deutsch geschriebenen Urkunden des Fürstengeschlechtes von Eggenberg aus der 2. Hälfte des 17. Jahrhunderts. Ein Beitrag zur deutschen Sprache in Böhmen. (The Town Vimperk and Its Surroundings in Regard to the German Written Documents by the Princely Family of Eggenberg from the Second Half of the 17th Century. On the German Language in Bohemia.)

Praha 2016, 90 stran + přílohy (xxx).

Téma německého jazyka v českých zemích patří v diachronní oblasti k tradičním stěžejním badatelským zájmům české germanistiky, která se takto oborově profiluje na poli německé historiolingvistiky v rámci mezinárodního měřítka. Je proto potěšitelné, že se zájem o výzkum německého jazyka v českých zemích promítá také do závěrečných studentských prací. Posuzovaná bakalářská práce se zaměřuje na pozadí historického vývoje v českých zemích ve druhé polovině 17. stol. na německy psané texty jihočeské provenience, a to na písemnou produkci dvorní kanceláře šlechtického rodu Eggenberků, a přináší tak další s ohledem na stanovený cíl dílčí příspěvek k problematice jazyka kancelářů. Textovou bázi zde představuje pět listin vydaných v letech 1652–1695, které jsou zde podrobeny textologickému rozboru.

Předkládaná práce vykazuje logickou strukturu, její dílčí obsahové části – historická a textologická – na sebe plynule navazují: Po předmluvě a úvodu (kap. 1 a 2) následuje oddíl věnovaný knížecímu rodu Eggenberků, jeho historii (kap. 3.1) a příchodu do Čech v 17. stol. (kap. 3.2); vzhledem k tomu, že práce je primárně zaměřena na jazykové hledisko analyzovaných textů, jsou historické pasáže místy až příliš detailní a nadbytečně rozsáhlé, vezmeme-li v úvahu, že se první obsahový celek opírá o práci se sekundární literaturou (např. monografie a edice V. Boka a A. Kubíkové, 2012, 2016). Přesto je ale třeba poukázat na snahu o doplnění informací z literatury na základě pramenného výzkumu (např. pozn. 13 na str. 6 týkající se eggenberské genealogie). Zřejmě nejpřínosnější částí historického oddílu jsou kapitoly

věnované městské kanceláři ve Vimperku (kap. 3.4.1), která doplňuje poznatky k historii města, a dvorní kanceláře eggenberských knížat (kap. 3.4.2). Těžiště bakalářské práce pak spočívá v textologickém rozboru eggenberských listin (kap. 4), při kterém autor postupoval z hlediska metodologického od teoretického popisu listiny jako východiska pro srovnání obsahové struktury zvolených listin s touto předlohou až k rozboru, popisu a charakteristice jazykových prostředků vážících se k jednotlivým obsahovým částem analyzovaného diplomatického materiálu. Seznam literatury (kap. 9) zahrnující bibliografické údaje o zkoumaných archivních dokumentech a sekundární literatuře je třeba vedle odkazu na *Stručný raně novohornoněmecký glosář* autorek H. Bokové a L. Spáčilové (2003) doplnit o novější a obsáhlejší lexikografickou práci L. Spáčilové, V. Spáčila a V. Boka *Glosář starší němčiny k českým pramenům* (2014); konzultace nejasností s touto příručkou při transliteraci by pak alespoň částečně mohly zabránit chybám a překlepům, které se objevují v přepisu všech pěti listin (např. kolísání *u – v* na začátku slova). Součástí příloh jsou dále jednoznačně stanovené zásady pro přepis textů. Pro práce tohoto typu je pak vítanou součástí přehled místních jmen vyskytujících se v analyzovaných textech; v případě německých místních názvů se při obhajobě nabízí otázka na základní zdroje, ze kterých je možné v oblasti onomastiky čerpat a do jaké míry vykazují uvedené místní názvy odlišnosti, např. v oblasti grafematické, morfologické apod.

Při celkovém hodnocení předkládané bakalářské práce, která z pohledu posuzovatelky splňuje v rámci dosažitelných postupů analýzy diplomatického materiálu v dané etapě vysokoškolského studia svůj stanovený cíl, je třeba zdůraznit velký zájem autora o zkoumanou problematiku i snahu vyrovnat se s nelehkým úkolem odborného zpracování autentického historického materiálu. I přes nedostatky v prepisech listinného materiálu je ale třeba ocenit snahu autora o splnění zadaného úkolu, který klade vzhledem k absenci diachronních předmětů na studenty bakalářského studia velké nároky. Zároveň autor při plnění svého bakalářského úkolu odpovídajícím způsobem použil základní odbornou literaturu, na kterou v textu práce řádně odkazuje.

Z hlediska metodologického je třeba kladně ohodnotit přesné vymezení kritérií pro výběr výchozího pramenného listinného materiálu, zvl. druh textu – listina, vydavatel – Eggenberkové, doba vydání listin – 2. pol. 17. stol., místo vydání – Český Krumlov, jazyk – němčina a obsah textů – vazba na Vimperk a jeho okolí; str. 27–28). Rovněž byly vhodně zvoleny postupy při zpracování listin, ke kterým patří textologický aspekt v první fázi historiolingvistického rozboru textů, teoretické východisko vzorové listiny pro srovnání se zvoleným listinným materiálem, chronologické řazení listin v rámci analýzy; otázkou zůstává důvod volby konkrétní výchozí odborné literatury (např. K. Brinker) pro rozbor textologických aspektů listin při široké nabídce titulů k textové lingvistice. Při vyhodnocení dílčích rozborů se autor pokusil v rámci svých možností shrnout textologickou stránku listinného materiálu a definovat míru stability a variability jednotlivých částí listin z hlediska obsahové struktury i jazykových prostředků spojených s jednotlivými obsahovými částmi tohoto druhu diplomatického materiálu; metodologické nedostatky vykazuje ovšem tabulka na str. 72–73, a to zejména v ohledu terminologickém použitím pojmu „Hauptform“, který zde není jasně definován. Tato nejasnost, která by si zasloužila podrobnější vysvětlení při obhajobě, má za následek nehomogenost jazykových prostředků, které jsou následně uvedeny v tabulce. Zároveň tato nesystematičnost ústí v nesrozumitelnost, např. u inskripce chybí část spojení (*auf Vnterthänigstes*; zde by měla být doplněna podle smyslu k adjektivu i substantiva), u promulgace vedle dílčích slovesných výrazů (např. *geben*, *bekennen*) je uvedeno příslovce *offentlich* a v jednom případě celé slovní spojení. V souvislosti s jazyky písemné kultury doby Eggenberků na Vimpersku ve 2. pol. 17. stol., by posuzovatelku při obhajobě dále zajímalo vysvětlení pojmu „germanisierend“ v kontextu Třicetileté války i autoři, kteří ve svých historických publikacích tento pojem používají (viz str. 1). Do tohoto tematického okruhu otázek se řadí i jazyk(y) písemnictví v českých zemích v době pobělohorské (viz str. 24). Pro doplnění se z oblasti textologické nabízí otázka ohledně celkového spektra produkce písemné kultury ve 2. pol. 17. stol.

Po jazykové stránce odpovídá text posuzované práce úrovni bakalářských prací. Místy postrádá text srozumitelnost po stylistické stránce, která je zejména způsobena rozvitým souvětím s řadou vložených věta a nepřesným vyjádřením původce děje

(např. str. 2, 23). Stylistickou úroveň rovněž oslabuje opakování slov (např. str. 7). V textu se jinak objevují chyby ve slovesné flexi (např. 21), v předložkových vazbách (např. str. 1); výskyt překlepů v základním textu je na rozdíl od transliterace listin minimální (např. v přehledu místních jmen v příloze práce by mělo být správně *Šumavské Hoštice*).

Závěr: Bakalářská práce Václava KRÍŽE odpovídá požadavkům kladeným na práci tohoto typu. D o p o r u č u j i j i k obhajobě.

Praha, 5. září 2016

PhDr. Lenka Vodrážková, Ph.D.